

1315 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 2 juni 2022 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Economie,
Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Kurt Vanryckeghem

over de impact van de oorlog in Oekraïne
op de Vlaamse economie en arbeidsmarkt

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;

Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;

Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;

Meyrem Almaci, Imade Annouri;

Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;

Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;

Stijn De Roo, Loes Vandromme;

Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Björn Rzoska;

Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting.....	4
1.1. Economische impact en effecten van het conflict voor de Vlaamse bedrijven	4
1.2. Vlaamse economische maatregelen	7
2. Impact op de arbeidsmarkt	8
3. Bespreking	10
3.1. Tussenkomen van de leden	10
3.2. Antwoorden	12
Gebruikte afkortingen	13

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie hield op 21 april 2022 een gedachtewisseling over de impact van de oorlog in Oekraïne op de Vlaamse economie en arbeidsmarkt.

De door minister Hilde Crevits getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzetting

1.1. Economische impact en effecten van het conflict

Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, schetst de algemene context. Ondertussen zijn 4,2 miljoen Oekraïners hun land ontvlucht. Op 3 maart 2022 hebben de Europese lidstaten unaniem besloten om richtlijn 2001/55, die meer dan twintig jaar oud is, voor het eerst te activeren.¹ De tijdelijke bescherming voor ontheemden geldt in eerste instantie voor een periode van een jaar. Die termijn kan twee keer met zes maanden worden verlengd. Hierdoor gelden er andere regels dan in een asielpprocedure. Zo moeten Oekraïense vluchtelingen op dit moment geen asiel aanvragen.

Tot nog toe kregen 34.637 Oekraïners tijdelijke bescherming in België, waarvan 61,8 procent meerderjarig is. 64,8 procent is vrouw, 35,2 procent is man. Van de mannen is de overgrote meerderheid minderjarig. Dat is te verklaren door de algemene mobilisatie van mannen ouder dan 18 jaar in Oekraïne. De expertengroep Ceval en de Vlaamse overheid monitoren de instroom.

Er zijn directe en indirecte repercussies op economisch vlak. De minister zal een overzicht geven van de effecten van het conflict voor de Vlaamse bedrijven. Ze gebruikt daarvoor de handelscijfers van de Nationale Bank van België, die alleen de directe invoer- en uitvoerstromen tussen Vlaanderen en (Wit-)Rusland omvatten. De indirecte handel valt daar niet onder.

Europese sancties

De Vlaamse Regering staat volledig achter de sancties die de Europese Unie ten aanzien van Rusland en Wit-Rusland treft. Die sancties zijn geen doel op zich, ze moeten de economische druk op Rusland en Wit-Rusland opvoeren. De sancties moeten Rusland treffen, niet Europa.

Er zijn al vijf opeenvolgende pakketten met sanctiemaatregelen aangenomen. De minister vermeldt de belangrijkste:

- De export van olieraffinagegoederen en -technologie en van goederen en technologie in de lucht- en ruimtevaartindustrie is verboden.
- De export van dual-usegoederen en -technologie, bijvoorbeeld bepaalde halfgeleiders of chips, is aan banden gelegd.
- Het EU-luchtruim en de luchthavens werden gesloten voor alle Russische luchtvaartmaatschappijen.
- Zeven Russische banken zijn uitgesloten van het internationale betalingssysteem SWIFT.
- Er gelden belangrijke beperkingen op de import van ijzer, staal en steenkool en een exportverbod voor luxegoederen.

¹ Richtlijn 2001/55 van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen.

Naar schatting 71 procent van de directe export uit Vlaanderen naar Rusland, goed voor 1,7 miljard euro, valt onder de sancties. Voor de invoer gaat het om 18 procent of 666 miljoen euro. Het spreekt voor zich dat de hoeveelheid en de complexiteit van de sancties ervoor zorgt dat elke handel met in Rusland gevestigde bedrijven hinder ondervindt. Dat is het zogenaamde chilling effect. Er zijn ook gevolgen voor vestigingen van bedrijven in Russische eigendom. Zo kwam EuroChem, een vestiging op de site van BASF in Antwerpen waar een 400-tal werknemers kunstmest produceert, in de problemen door de sancties tegen de Russische eigenaar en CEO. Beiden hebben ondertussen een stap opzijgezet.

De federale overheid, met name minister van Financiën Vincent Van Peteghem, ziet toe op de toepassing van de Europese sancties. De federale minister heeft EuroChem-Antwerpen inmiddels de toestemming gegeven om de installaties deels en onder voorwaarden te herstarten. De financiële verrichtingen kunnen enkel voor essentiële betalingen, zoals de lonen. Ook de samenwerking met BASF is gedeeltelijk herstart. Wegens de beperkte toegang tot cashmiddelen heeft de onderneming bescherming tegen schuldeisers gevraagd. De situatie blijft dus precair maar het is voor de minister positief dat de fabriek gedeeltelijk verder kan werken zonder dat de opbrengsten ten goede kunnen komen van de Russische eigenaars. De sancties worden nageleefd en tegelijk wordt vermeden dat België zelf slachtoffer is. West-Europa heeft die stikstofmeststoffen ook nodig.

Consumenten- en ondernemersvertrouwen

Aangezien de situatie in Oekraïne en de sanctiepakketten snel evolueren, blijven ramingen van de economische impact van de oorlog moeilijk. Het Departement EWI volgt dit echter op de voet. De minister toont een grafiek met de evolutie van het consumentenvertrouwen en het ondernemersvertrouwen. In maart 2022 kende het Vlaamse consumentenvertrouwen zijn sterkste daling in het bestaan van de indicator. Er was een daling van 17 punten, een even scherpe terugval als bij de start van de coronacrisis. Ook het ondernemersvertrouwen ging er in maart 2022 met 1,9 punten op achteruit, maar die daling blijft voorlopig beperkter. Het vertrouwensverlies is het grootst in de handel en de verwerkende nijverheid. Het is niet zo dat de provincie Limburg zwaarder zou zijn getroffen dan andere provincies. Het ondernemersvertrouwen in Limburg nam integendeel nog toe de voorbije maanden. Waar het consumentenvertrouwen vandaag onder het precoronaniveau van 2019 en de voorgaande jaren zit, scoort het ondernemersvertrouwen nog steeds hoger. Deze eerste gegevens moeten nog bevestigd worden in nieuwe metingen van de NBB.

Economische groei

Een volgende grafiek geeft de verwachtingen inzake economische groei, inflatie en jobs weer. In een update van 25 maart 2022 van haar najaarsprognoses van 2021 raamt de NBB de Belgische economische groei op 2,4 procent in 2022, 1,5 procent in 2023 en 1,9 procent in 2024. Dat is een neerwaartse bijstelling met 1,2 procentpunt voor 2022 en 2023. De NBB doet daarnaast bijstellingen van zijn inflatievoorspellingen: 7,4 procent in 2022, 2,2 procent in 2023 en 1,1 procent in 2024. De NBB waarschuwt verder voor het verlies aan concurrentiekracht dat, via de automatische loonindexeringen, een gevolg is van de inflatie. De NBB concludeert voorlopig dat de oorlog, ondanks de zware economische impact, geen zware economische recessie noch stagflatie veroorzaakt.

Effecten op de handelsstromen

De rechtstreekse economische impact van de oorlog in Oekraïne op de handel met Vlaanderen is zowel qua import als qua export eerder beperkt te noemen. In de lijst van de Vlaamse handelspartners staan Rusland en Oekraïne immers pas op respectievelijk de 15de en de 53ste plaats. Concreet is het aandeel van Oekraïne

0,14 procent in de Vlaamse import en 0,17 procent in de export. Voor Rusland gaat het om 1,76 procent of 3,7 miljard euro van de Vlaamse import en 1,21 procent of 2,5 miljard euro van de export. Dat neemt echter niet weg dat bepaalde niche-bedrijven of sectoren zware gevolgen ondervinden.

Indirecte effecten

Algemeen weegt vandaag dus vooral de indirecte impact van de oorlog in Oekraïne economisch zwaar door. De enorme stijging van de energieprijzen – zowel gas, olie als elektriciteit – treft iedereen, de gezinnen zowel als de ondernemingen, ongeacht de sector waarin ze actief zijn. De prijsstijgingen wegen op hun solvabiliteit en hun concurrentiepositie.

Een volgende grafiek geeft de evolutie van de energiekost weer. Dat is slechts één onderdeel van de totaalprijs. De energiekost voor een Vlaamse onderneming is de voorbije twee jaar verdrievoudigd voor elektriciteit en vervijfvoudigd voor gas.

Het systeem van de automatische indexering van de lonen zorgt dat de koopkracht van de gezinnen op peil blijft, wat ook voor de binnenlandse economie een goede zaak is. Het effect van de sterk stijgende loonkosten op de exporterende ondernemingen moet in het oog gehouden worden.

Kennisveiligheid en academische samenwerking

Kennisveiligheid, het voorkomen van het weglekken van cruciale knowhow, is belangrijk voor de Vlaamse en Europese onderzoekswereld. Naast China komt hier nu ook Rusland bij. De oorlog in Oekraïne heeft ook een impact op de onderzoeks-samenwerkingen. Voor de Vlaamse overheid is er een afwegingskader met het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken afgesproken. Dit kader sluit nauw aan bij de Europese standpunten.

Daarnaast hebben Vlaanderen en België een standpunt verdedigd op het European Research Area & Innovation Committee van begin maart 2022. De belangrijkste elementen zijn:

- Voorlopig worden er geen nieuwe onderzoekspartnerschappen of samenwerkingsverbanden overwogen of gesloten met Rusland.
- De onderzoeks- en academische samenwerking met Russische organisaties wordt onmiddellijk bevroren.
- De interpersoonlijke relaties tussen wetenschappers kunnen behouden blijven.
- Er wordt nagegaan hoe toegang tot onderzoeksposities in Belgische wetenschappelijke instellingen voor Oekraïense burgers kan worden gefaciliteerd.

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek heeft de samenwerking met de Russian Science Foundation stopgezet en de lopende projecten met Russische partners onderbroken. Dat is gebeurd nadat heel wat Russische universiteiten een verklaring van de Russische rectorenconferentie hadden ondertekend die de aanval van president Poetin op Oekraïne steunde. Er was in 2022 een oproep gepland voor samenwerking met Russische partners, maar die oproep gaat niet door. Er zijn overigens geen lopende projecten waarbij het FWO instellingen uit Rusland financiert. Er waren wel elf samenwerkingsprojecten tussen Vlaamse en Russische partners, waarbij FWO enkel de Vlaamse partner financiert. Zeven projecten zijn onmiddellijk stopgezet waarbij de Vlaamse partner verder wordt ondersteund om het onderzoek te finaliseren of een andere buitenlandse partner te zoeken. De overige vier worden van dichtbij opgevolgd.

1.2. Vlaamse economische maatregelen

Contactcenter en economische taskforce Oekraïne

De minister vervolgt met de economische steunmaatregelen. Eerst en vooral blijft het contactcenter van VLAIO het eerste aanspreekpunt voor bedrijven om concrete problemen te signaleren en naar oplossingen te zoeken. Vandaag ziet het agentschap geen grote toevloed aan vragen die verband houden met de oorlog in Oekraïne. Integendeel, VLAIO ontving sinds het begin van de oorlog maar enkele Oekraïne-gerelateerde vragen. Flanders Investment & Trade kreeg wel een zestigtal vragen, waarin men ruwweg vier categorieën van thema's kan onderscheiden: in- en uitvoerregels, transportproblemen, financiële aspecten en de sancties in het algemeen.

Zowel op het Vlaams Bouwoverlegcomité van 24 maart 2022 als op het Industrie-forum van 25 maart 2022 kwamen de moeilijkheden aan bod waarmee de sectoren geconfronteerd worden. Naast de algemene economische gevolgen van de oorlog, bijvoorbeeld voor de energie- en grondstoffenmarkt, kwamen daarbij ook sector-specifieke en operationele vragen aan bod.

Met minister-president Jan Jambon heeft minister Hilde Crevits het initiatief genomen om – parallel aan de werkzaamheden van het VLAIO-contactcenter en van FIT – een economische taskforce Oekraïne op te zetten, met de betrokken sectoren en intersectorale ondernemersorganisaties. Het initiatief wordt getrokken door de gedelegeerd bestuurders Mark Andries en Claire Tillekaerts. Een eerste overleg vond plaats op 14 april 2022. Daarnaast is er bilateraal overleg met de bouwsector over de zware bevoorradingsproblemen van onder meer hout, staal en pvc en mogelijke alternatieven bevoorradingskanalen. Een volgende bijeenkomst van de taskforce zelf is gepland voor 13 mei 2022, met financiering als hoofdthema.

Liquiditeitsmaatregelen

Als eerste Vlaamse overheidsmaatregel wordt de overbruggingslening, die door VLAIO en PMV wordt beheerd, verlengd. Met een bijkomend budget van 100 miljoen euro wordt het bestaande (corona)budget van 100 miljoen euro voor de overbruggingslening verdubbeld. Dankzij de inspanningen van VLAIO kan de bestaande applicatie worden opgehouden zodat ondernemingen niet moeten wachten op een nieuw systeem. De budgetverhoging werd al goedgekeurd door de Europese Commissie. Er is dus snel ingegrepen, benadrukt de minister. De voorwaarden van de overbruggingslening zijn ongewijzigd gebleven. De lening geldt voor investeringen, vaste kosten en werkkapitaal. VLAIO kreeg tot 20 april 2022 1146 aanvragen, die nu beoordeeld worden. De gezondheid van de onderneming is altijd een element in de beoordeling van de aanvraag.

Ten tweede blijft de overheid de toegang van de ondernemingen tot bancaire kredietverlening ondersteunen met de waarborgregeling en Gigarant. Door PMV wordt de werking gemonitord. Op de komende coronataskforce zullen financieringskwesties besproken worden in aanwezigheid van de bankenfederatie Febelfin.

Heroriëntering aanvoerlijnen of export

Bedrijven die als gevolg van de oorlog in Oekraïne genoodzaakt zijn om op zoek te gaan naar nieuwe aanvoerketens en nieuwe afzetmarkten kunnen daarbij uiteraard een beroep doen op de bestaande VLAIO-steuninstrumenten, met name de kmo-portefeuille en de kmo-groeisubsidie. De oproep daarvoor staat open.

Versnelling energietransitie

De hoge prijzen bieden kansen om de energieonafhankelijkheid en de energietransitie van de Vlaamse bedrijven te versnellen, in het bijzonder in de niet-ETS-industrie, die in het Vlaams Energie- en Klimaatplan reductiedoelstellingen opgelegd krijgt. Onder het motto 'never waste a crisis' wil de minister op korte termijn extra maatregelen nemen om Vlaamse bedrijven en kmo's te ondersteunen om energiebesparende maatregelen te nemen en om minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen. De minister denkt aan warmtepompen en dergelijke, ondersteund via de ecologiepremie. VLAIO rondt momenteel een studie af over de vergroening van energiedragers bij de niet-ETS-industrie. Die resultaten zullen het mogelijk maken bedrijven gericht te ondersteunen.

2. Impact op de arbeidsmarkt

De weg naar de arbeidsmarkt

Minister Hilde Crevits behandelt vervolgens de repercussies op de arbeidsmarkt. Aan het statuut van tijdelijke bescherming zijn een aantal rechten en plichten verbonden. Zo kunnen tijdelijk beschermde onmiddellijk beginnen werken en hoeven ze in tegenstelling tot asielzoekers geen vier maanden te wachten. Ze moeten evenmin een arbeidskaart of gecombineerde vergunning aanvragen. Als ze als zelfstandige aan de slag willen gaan, moeten ze wel nog steeds een beroepskaart aanvragen. Op het moment dat de oorlog uitbrak waren er 458 Oekraïense seizoenarbeiders aan de slag in Vlaanderen en enkele duizenden arbeiders via detachering. Wat betreft de seizoenarbeiders heeft de minister al op 25 februari 2022 beslist om hun arbeidskaart te verlengen tot honderd dagen. De minister heeft aan federaal minister van Werk Pierre-Yves Dermagne gevraagd om de situatie nauwgezet te volgen. Ook voor andere economische migranten dan seizoenarbeiders kunnen de arbeidskaarten worden verlengd.

De dienst Economische Migratie krijgt veel vragen, onder meer over aflopende vergunningen, verlengingen, specifieke verblijfstoestanden en speciale categorieën, zoals seizoenarbeiders en au pairs. Om die te beantwoorden, is de dienst versterkt met twee voltijdse medewerkers, waaronder een jurist.

Toeleiding naar werk

De minister toont een schema van het verloop van de toeleiding van Oekraïense vluchtelingen naar werk. De eerste stap is aanmelding in het registratiecentrum aan de Heizel, waar Oekraïense vluchtelingen tijdelijke bescherming kunnen aanvragen. Wie recht heeft op tijdelijke bescherming krijgt een attest waarmee hij zich bij de gemeente kan inschrijven in het vreemdelingenregister en een verblijfskaart kan aanvragen. De verblijfskaart is de zogenaamde elektronische A-kaart die lijkt op een gewone elektronische identiteitskaart. In afwachting van de A-kaart kan de gemeente een bijlage 15 afleveren. Dit verblijfsdocument is 45 dagen geldig en bevat de vermelding 'Arbeidsmarkt: onbeperkt'. Die bijlage 15 geeft de vluchteling toegang tot de arbeidsmarkt en de VDAB-dienstverlening. De vluchteling hoeft dus niet te wachten op de A-kaart. Veel vragen van vluchtelingen gaan precies daarover.

Elke Oekraïner krijgt van het Agentschap Integratie en Inburgering een brochure 'Welkom in Vlaanderen' in een taal die hij of zij machtig is. Het agentschap heeft toegang tot het vreemdelingenregister en kan zo informatie over de verschillende beleidsdomeinen bezorgen. In deze brochure is ook een onderdeel Werk opgenomen. De brochure wordt voortdurend geüpdatet.

VDAB is goed voorbereid op de komst van Oekraïense vluchtelingen. Sneller dan andere vluchtelingen, waarvoor een wachttijd van vier maanden geldt, kunnen ze aan de slag. Snel aan het werk gaan, draagt bovendien bij tot hun financiële onafhankelijkheid. Oekraïners willen ook vaak zelf snel bijdragen aan de maatschappij. De minister benadrukt evenwel dat ze niet gezien mogen worden als de oplossing voor de krapte op de arbeidsmarkt, waarbij ze letterlijk en figuurlijk tegen elke prijs ingezet worden. Het gaat vaak over mensen die onverwacht op de vlucht moesten slaan omdat hun stad werd gebombardeerd. De eerste prioriteit is dan onderdak zoeken en zorgen dat de kinderen naar school kunnen gaan. Sommige vluchtelingen zijn ook nog niet in staat om te werken omdat ze bijvoorbeeld enkel het Russisch en Oekraïens machtig zijn. Daarenboven heeft VDAB enige tijd nodig voor screening en matching. De minister uit haar ongenoegen over een krantenkop die aanklaagt dat er nog maar een beperkt aantal Oekraïners aan het werk is.

Het is helaas niet de eerste vluchtelingenstroom, er is wel wat ervaring met nieuwkomers. Dus heeft de minister beslist om te werken met de bestaande kanalen. Oekraïners kunnen een leefloon ontvangen via het OCMW. VDAB heeft al sinds jaar en dag een samenwerking met de OCMW's om leefloongerechtigden toe te leiden naar de arbeidsmarkt. De OCMW's voeren een prescreening uit, met ondersteuning van VDAB, waarin gepolst wordt naar huisvesting, school voor de kinderen, behoefte aan traumabegeleiding en werkervaring, eventueel in een knelpuntberoep.

Omdat de lokale besturen via hun OCMW's een belangrijke schakel zijn in de toeleiding van Oekraïense vluchtelingen naar de arbeidsmarkt, werd op 5 april 2022 een veelbekeken webinar georganiseerd voor lokale besturen. Bij de nabespreking merkte de minister dat er al heel wat ervaring is bij de OCMW's om de toeleiding naar VDAB optimaal te organiseren. Dat is ook de reden waarom de minister wil dat elk lokaal bestuur een overeenkomst heeft met VDAB.

Als uit de prescreening blijkt dat de vluchteling stappen naar werk kan zetten, hanteert VDAB hetzelfde stramien als voor inburgeraars die een leefloon of equivalent leefloon ontvangen. Een OCMW kan beslissen om zelf de begeleiding op zich te nemen, en in sommige grotere steden gebeurt dit ook, maar het kan ook een beroep doen op VDAB. Daarover is er permanent contact. Uiteraard is het de bedoeling dat ook de Oekraïners die zelf stappen naar werk zetten bij VDAB worden ingeschreven, ongeacht of het OCMW de begeleiding op zich neemt. De situatie wordt nu in kaart gebracht.

Beschikbaar aanbod

Wat betreft de dienstverlening werkt VDAB zoals steeds op maat van de werkzoekende. Er zijn geen aparte circuits voor Oekraïense vluchtelingen. Wel is er een vertaling van de landingspagina voor nieuwkomers naar het Oekraïens en de hashtag #werkplekvrij voor vacatures, met als focus een vlotte integratie op de arbeidsmarkt. Het is niet zo dat VDAB focust op de bemiddeling naar een beperkt aantal sectoren. Er wordt op maat gewerkt van de werkzoekende op basis van de informatie uit de prescreening. In de vacatures met de #werkplekvrij zijn er wel populaire sectoren, bijvoorbeeld de schoonmaaksector. Dit heeft natuurlijk met de krapte te maken, maar ook met de eenvoud om er werknemers naar toe te leiden, bijvoorbeeld omdat er geen kennis van het Nederlands vereist is. Het interessegebied van de werkzoekende is evenwel steeds het vertrekpunt.

De minister heeft extra budget vrijgemaakt voor opleidingen Nederlands zowel op de opleidingsplek als op de werkvloer, maar ook voor intake bij VDAB en de prescreening. De sectoren zullen ook een addendum bij hun sectorconvenant kunnen afsluiten waarbij ze op ondersteuning kunnen rekenen. Het budget dat ter beschikking gesteld wordt, hangt uiteraard samen met de instroom. Maximaal zal het voor de arbeidsmarkt gaan om net geen 30 miljoen euro.

Om Oekraïners wegwijs te maken op de arbeidsmarkt werd naast de brochure 'Welkom in Vlaanderen', ook de landingspagina 'Werken als nieuwkomer' vertaald in het Oekraïens. Vanaf 5 mei 2022 zal VDAB een filter 'taal' toevoegen in 'Vind een job'. 'Taal' polst zowel naar kennis van Nederlands als van andere talen. Zo kunnen bedrijven de kennis van het Engels nodig achten om veiligheidsprocedures bij te brengen. In functie van de regionale behoeften kunnen samen met de lokale besturen specifieke acties worden opgestart.

Werkgevers kunnen hun vacatures voor Oekraïners op vlab.be publiceren door in de titel de hashtag #werkplekvrij te gebruiken. Op dit moment zijn er meer dan 3000 vacatures met dat label. Sinds 1 maart 2022 zijn er 630 Oekraïners ingeschreven bij VDAB. In maart waren er al 141 ingeschreven, de grote meerderheid volgde in april na de officiële start van de campagne. Ongeveer een dertigtal zijn al aan het werk.

VDAB lanceerde op 15 maart 2022 een landingspagina Werkplekvrij voor werkgevers, met informatie over de aanpak van nieuwkomers uit oorlogssituaties maar ook over het volledige ondersteuningsaanbod van VDAB. Eind maart 2022 was er een rondetafelgesprek voor sectoren en sociale partners om hun behoeften en vragen in kaart te brengen en na te gaan of de overheidsaanpak moet worden bijgestuurd.

Controle en handhaving

De minister vindt controle en handhaving als sluitstuk heel belangrijk. Uiteraard wil de overgrote meerderheid van de werkgevers de Oekraïense vluchtelingen warm verwelkomen. De overheid moet ze echter beschermen tegen werkgevers die het niet zo nauw nemen met de regels. Dat doet ze door goede informatie te geven over rechten en plichten. Een extra risico is dat weinig Oekraïners hun rechten en plichten tot in detail kennen. Het loonsysteem en de kosten zijn in Oekraïne helemaal anders. Daarom wordt er informatie gegeven in meerdere talen, waaronder het Oekraïens. Naast toezicht op misbruiken is er ook een versterkt toezicht nodig op detachering vanuit andere Europese en niet-Europese lidstaten. De verwachting is dat die detachering in het kielzog van deze crisis zal toenemen, bijvoorbeeld uit landen zoals Wit-Rusland, Georgië, Moldavië en Albanië.

Door de aanwerving van tien extra inspecteurs bij de Vlaamse Sociale Inspectie, die goed zijn voor vijfhonderd extra controles, wil de minister niet alleen een afschrik-effect creëren maar ook bijdragen tot de gecoördineerde inspectieacties van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst. Minister Hilde Crevits heeft federaal minister Pierre-Yves Dermagne gevraagd zijn inspectiediensten te versterken om misbruiken te bestrijden. Concreet kunnen gecoördineerde acties worden georganiseerd in arrondissementeel celverband onder leiding van de arbeidsauditeur.

Ook op de website van de Vlaamse Sociale Inspectie kunnen klachten worden gemeld. Minister Hilde Crevits vraagt tot slot aan de parlementsleden en journalisten dat zeker te doen wanneer ze op de hoogte zijn van wantoestanden.

3. Bespreking

3.1. Tussenskomsten van de leden

Maurits Vande Reyde begrijpt dat er bepaalde instrumenten, waaronder de kmo-portefeuille, worden geheroriënteerd. Is het mogelijk om de veerkrachsubsidie, in het leven geroepen voor ondernemingen getroffen door de brexit, te heroriënteren naar bedrijven getroffen door de oorlog in Oekraïne? Van het budget van 14 miljoen euro voor brexitveerkrachsubsidie is in 2021 nog maar ongeveer 800.000 euro aangewend. Het gaat voor het lid niet om de compensatie van omzetverlies maar vooral om ondersteuning bij het zoeken naar nieuwe markten enzovoort.

Axel Ronse sluit zich aan bij de opmerking van de minister over de tewerkstelling van Oekraïense vluchtelingen. Hij vindt het cynisch dat getraumatiseerde vluchtelingen door sommigen als een oplossing voor het personeelsprobleem worden geportretteerd. Hen aan werk helpen, is eerder een dienst van de Vlaamse samenleving aan oorlogsvluchtelingen, ook om hun gedachten te verzetten en om hun competenties op peil te houden maar niet omgekeerd. VDAB heeft een vijftigtal extra bemiddelaars aangeworven. De private sector doet evenwel heel wat gelijkaardig werk, vaak bewust louter aan kostprijs en dus zonder winst: de juiste plaatsen zoeken en inschatten wat werkzoekenden kunnen en willen. Het lid vraagt de minister om overlap te vermijden.

Over de krantenkop die stelt dat er nog maar weinig Oekraïense vluchtelingen aan het werk zijn, deelt hij de mening van de minister. Het artikel vermeldt wel dat er al vijfhonderd inschrijvingen zijn.

Minister *Hilde Crevits* merkt op dat die mensen nog maar net aangemeld zijn en uiteraard op een paar dagen tijd nog geen werk hebben.

Tom Ongena is verbaasd over het grote aantal extra VDAB-bemiddelaars dat wordt aangeworven terwijl de werkloosheid hoe dan ook daalt. Ze zouden daarenboven ook taallessen geven, maar is dat niet de taak van het Agentschap Integratie en Inburgering? Hoe worden die 47 bemiddelaars aangeworven? Voor hoe lang zullen ze in dienst zijn? Is hun aantal bepaald op basis van het verwachte aantal vluchtelingen uit Oekraïne? Zo ja, wat zijn die ramingen?

Kim De Witte begrijpt dat de economische gevolgen van de sterk stijgende energieprijzen tot op heden nog beperkt zijn. Als de prijzen zo hoog blijven, zal dat op termijn allicht toch verregaande gevolgen hebben. Plant de minister naast de overbruggingsleningen en de waarborgen nog andere, meer rechtstreekse steunmaatregelen? Hoe zal de minister de werknemers en bedrijven steunen als ze echt over de kop dreigen te gaan?

De productie van EuroChem is inderdaad gedeeltelijk hervat. Tot 31 mei 2022 geldt de garantie dat niemand op technische werkloosheid wordt gezet en dat alle werknemers betaald worden. Nadien is dat niet meer zeker. Naar verluidt heeft de kabinetschef van de minister op 17 maart 2022 overlegd met federaal minister Pierre-Yves Dermagne. Kan de minister informatie geven over hoe het na 1 juni 2022 zal verlopen?

Ilse Malfront informeert welke sectoren vooral aanbiedingen doen in #werkplekvrij. Het stelt haar gerust dat de Vlaamse Regering alles in het werk stelt om de Oekraïense vrouwen en kinderen tegen uitbuiting te beschermen.

Kurt Vanryckeghem vraagt in welke mate het importverbod van staal en ijzer en het aanmeerverbod de eigen economie treft. Hij illustreert met enkele voorbeelden dat de enorme prijsstijgingen van materialen en energie zowel openbare besturen als bedrijven diep raken. De kostprijs van een project in Waregem, dat eerder op 950.000 euro was geraamd, bleek uiteindelijk tot 1,7 miljoen euro op te lopen. Het project werd geschrapt. Een West-Vlaams voedingsbedrijf zag zijn energiekost stijgen van 10 naar 30 procent en komt daardoor in een zeer precarie situatie terecht.

Stijn De Roo vraagt of het overleg met de sociale partners en lokale besturen al plaatsgevonden heeft en zo ja, welke aandachtspunten de deelnemers aan de minister gesignaleerd hebben.

Mobiliteit is belangrijk om te kunnen werken. Is er al een regeling voor de rijbewijzen van Oekraïners? Hoe geraken zij evenwel aan een voertuig?

3.2. Antwoorden

Hilde Crevits antwoordt dat de veerkrachtsubsidie gekoppeld is aan de Brexit Adjustment Reserveverordening. Zonder toestemming van de EU kan ze niet gebruikt worden om bedrijven te steunen tegen de gevolgen van de Oekraïneoorlog.

De minister beaamt dat werken een vorm van hulpverlening kan zijn. De minister heeft van de Vlaamse Regering de toestemming om tot 47 VDAB-bemiddelaars aan te werven. Dat is dus een maximum, maar de aanwerving gebeurt naargelang de instroom. Voor de huidige 600 aanvragen zijn er zeker geen 47 bemiddelaars nodig. De werkwijze met een plafond voor dergelijke maatregelen geldt voor alle beleidsdomeinen en heeft goed gewerkt bij de coronacrisis. De minister wil nadien niet het verwijt krijgen dat ze te laat was.

Het klopt dat de uitzendsector hierin een goede rol speelt. De sector was ook vertegenwoordigd op het rondetafeloverleg. De VDAB-bemiddelaars geven zelf geen taalopleidingen, er wordt daarvoor nauw samengewerkt met het Agentschap Integratie en Inburgering. Om de mensen die dat willen zo snel mogelijk aan het werk te helpen, moeten uiteraard de hinderpalen weggenomen worden.

Voor het verkennen van alternatieve afzetmarkten of het zoeken naar nieuwe aanvoerlijnen kan ook de kmo-groeisubsidie gebruikt worden. De minister heeft een overzicht gegeven van de huidige steunmaatregelen maar sluit niet uit dat er nog bijkomen. Ook de evaluatie van de effecten op de economie kan nog worden bijgestuurd. Ze deelt de bezorgdheid over de gestegen energiekosten. Op de bijeenkomst was er geen vraag naar andere steun, maar wel positieve feedback over de overbruggingslening. Die blijkt ook uit het aantal aanvragen.

De campagne #werkplekvrij staat voor alle sectoren open, maar de schoonmaaksector maakt er het meest gebruik van, onder meer omdat er daarvoor geen taalbarrières zijn. Ook voor sommige jobs in de horeca is er geen taalkennis vereist.

Het is inderdaad niet de bedoeling dat de Europese sancties de eigen economie treffen. Er is een aparte taskforce voor de bouwsector om alternatieve circuits en aanvoerroutes op te zetten. Voor de landbouwsector komt er een afzonderlijk Europees steunpakket. De federale minister van Financiën waakt over de sancties en volgt ook het dossier EuroChem op de voet. Vlaanderen wil de Europese solidariteit niet breken maar overlegt met de sectoren.

Het federale niveau werkt inderdaad aan een oplossing voor de Oekraïense rijbewijzen. De truckchauffeurs van wie de papieren in orde zijn, zullen allicht van een bedrijf een vrachtwagen ter beschikking krijgen. Sommige vluchtelingen zijn met de eigen wagen naar hier gekomen maar daarvan is er nog geen overzicht.

Kim De Witte wijst erop dat wat gebeurt met EuroChem impact heeft op BASF en andere chemische bedrijven in het Antwerpse. Weet de minister wat er zal gebeuren na 31 mei 2022?

Minister *Hilde Crevits* zegt dat het federale niveau die beslissing nog moet nemen. Ze vermoedt dat er een oplossing voor die periode zal komen.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Kurt VANRYCKEGHEM,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

Ceival	evaluatiecel (die de Nationale Veiligheidsraad bijstaat)
ETS	emissions trading scheme
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
Febelfin	Belgische Federatie van de Financiële Sector
FIT	Flanders Investment & Trade
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
kmo	kleine of middelgrote onderneming
NBB	Nationale Bank van België
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
pvc	polyvinylchloride
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen